

СЕК'ЮРИТИЗАЦІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНА ТЕХНІКА ФІНАНСУВАННЯ

Підвищення рівня достатності власного капіталу, покращення фінансової структури балансу, якості активів і, як наслідок, мінімізації ризиків вітчизняних банків можна досягти, використовуючи механізм такої високоякісної фінансової техніки, як сек'юритизація активів (*asset securitization*), що є доволі популярною у практиці іноземних банків. Сек'юритизація активів вважається однією із найзначніших фінансових інновацій ХХІ ст. Незважаючи на те, що вона з'явилась наприкінці 70-х рр. ХХ ст., на сучасному етапі розвитку сек'юритизація становить один із провідних секторів світового ринку капіталу. Поява такого фінансового інструменту здебільшого зумовлена прискоренням економічного обороту високорозвинутих країн, зростанням рівня конкуренції та глобалізації, а також формуванням іпотечного ринку цінних паперів. Сек'юритизація є одним із найефективніших механізмів залучення фінансування, який відкриває підприємствам, організаціям і банківським установам шлях до практично необмежених ресурсів внутрішнього і міжнародного фінансових ринків. А для інвесторів – це нові фінансові інструменти, що дають можливість по-новому керувати ризиками й вийти на новий рівень ринкових відносин. Тому можна вважати, що сек'юритизація містить в собі великий потенціал розвитку не лише для фінансового ринку, а й економіки країни загалом.

Сек'юритизація – у широкому розумінні це заміщення традиційних форм фінансування, переважно банківського кредитування, фінансуванням, що засноване на емісії цінних паперів. У вузькому розумінні сек'юритизація – інноваційна техніка фінансування шляхом трансформації частини фінансових активів суб'єкта господарювання у високоліквідні інструменти ринку капіталу. Вона є більш привабливим фінансовим інструментом, ніж банківські позики.

Механізм сек'юритизації активів полягає в наступному. Компанія-оригінація генерує активи в процесі здійснення поточної підприємницької діяльності (наприклад, шляхом видачі кредитів, поставки товарів, надання послуг, надання майна в оренду тощо). В результаті такої діяльності у оригінація з'являються активи – права вимоги до третіх осіб (боржників). Такими активами можуть бути, наприклад кредитний портфель, іпотека, дебіторська заборгованість.

Ці активи продаються спеціально створеному для цих цілей посереднику (у світовій практиці посередником є Special Purpose Vehicle, SPV) і повністю списуються з балансу оригінатора. При цьому підприємство-оригіатор конвертує свої права вимоги (неліквідні активи: кредити, дебіторську заборгованість) у ліквідні дохідні цінні папери. Оригіаторами можуть бути банки та інші кредитно-фінансові установи, органи державної влади.

Іншими словами, суть сек'юритизації активів полягає в тому, що певну частину дохідних активів (іпотечних чи споживчих позик, автокредитів, лізингових активів, комерційної нерухомості, об'єктів застави тощо) банк виводить за свій баланс і здійснює їх рефінансування шляхом емісії цінних паперів, які реалізує на відкритому ринку. Придбання інвесторами цінних паперів дає їм право на одержання доходу у вигляді фіксованого процента, джерелом якого є проценти та основна сума платежів за сек'юритизованими активами.

Варто наголосити, що сек'юритизація є дієвим інструментом для фінансування діяльності сільськогосподарських підприємств. Завдяки інструменту великі кредитори аграрного сектору зможуть рефінансувати надані позики, зокрема й аграрні розписки, через доступ до ринків капіталу, щоб знижувати кредитні ризики та збільшувати обсяги фінансування своїх клієнтів-агровиробників. Безпосереднім користувачем сек'юритизації є компанії-кредитори, однак кінцевими бенефіціарами цього інструменту є агровиробники. Практика показує, що на насичених та зрілих ринках кредитори застосовують сек'юритизацію, щоб збільшувати співпрацю з клієнтами та покращувати умови фінансування. Вона є універсальною для різних секторів економіки та в світовій практиці. Загалом із впровадженням сек'юритизації вартість фінансування у секторі знижується. У розвинутих країнах вона застосовується зокрема на ринках нерухомості, авто кредитів, споживчих позик тощо.

Успішний досвід впровадження цього інструменту в агросекторі показала Бразилія: у 90-ті роки країна зіткнулася з голодом кредитування для аграріїв і було проголошено курс на сек'юритизацію. Кредитори почали використовувати дебіторську заборгованість від аграрних розписок як забезпечення для випуску цінних паперів. На сьогодні фінансування агросектору у Бразилії сягає десятків мільярдів доларів. Це дозволяє країні вже довгий час входити в ТОП-5 світових експортерів сільськогосподарської продукції.

З потенціалом аграрного виробництва, який має Україна, така фінансова інновація як сек'юритизація дозволить вийти на одні з передових позицій у світі з виробництва та експорту сільськогосподарської продукції.